

küreselleşme boyutunda ilaç

Ecz. Şevket KAYA
Aydın Ecz. Odası Y.K. Bşk.

Ülkemizde yaşanan ekonomik ve mali kriz, giderek toplumsal ve siyasal krize dönüşmektedir. Bu da, küçük üretici, esnaf ve sanatkarın işlerini kaybetmelerine, ve işsizliğin çığ gibi büyümesine neden olmaktadır.

Ne var ki globalizmin riskleri ile karşı karşıya olan eczacının, bir de keyfi ve yasadışı uygulamalarla ekonomik bakımdan güçsüz bir hale gelmesi günümüzün gerçeğidir.

İlaçta küreselleşme gerçeğini anlayabilmek için, ülkemizdeki ilaç hareketlerini irdelemek gereklidir. Ülkemizde de, dünyada olduğu gibi, ilaç harcamalarında hızlı bir artış eğilimi görülmektedir. 2000 yılında dünyada yapılan toplam ilaç harcaması, üretici fiyatlarıyla 363 milyar ABD dolarıdır. Türkiye’de ise, 1998 yılında üretici fiyatlarıyla ilaç tüketimimiz 628 milyon ABD doları iken, 2000 yılında 4 kat artarak, 2.7 milyar ABD doları olmuştur. Her ne kadar, ilaç tüketimimiz dünya ilaç tüketiminin küçük bir bölümünü oluştursa da, ilaç pazarımızda çok hızlı bir büyüme olması, ulus ötesi ilaç tekellerinin dikkatini çekmektedir. Zira Türkiye ilaç pazarının büyüme eğilimi, 1960’lı ve 70’li yılların Amerikan ilaç pazarı ile benzerlik göstermekte ve ulus ötesi şirketler için, ilgi

Ülkemizde
yaşanan
malî kriz,
giderek
toplumsal
ve siyasal
krize
dönüşmektedir.

çekici bir rekabet alanı olmakta, yani parlak bir gelecek vaat etmektedir.

Aslında, ilaçta yaşananlar, seksenlerin başından beri ivmesi artan küreselleşme sürecinin her alanda getirdiklerinden farklı değildir. Dışa açılma politikalarıyla dış ticaret rejiminin serbestleştirilmesi, ithalata getirilen sınırlamaların gevşemesi, Türkiye’de pazarlama şirketi kuran ulus-ötesi şirketlerin sayısının artması ve dışalımli ithal ilaçlar için fiyatların güncel olarak belirlenmesi, böylesi bir bağımlılığın geliştirilmesini kolaylaştırıcı etmenler olarak göze çarpmaktadır. Ulusal ilaç pazarımızda ithal ilaçların payı 1990 yılında 5.8 iken, 1998’de 18.5’e 2000’de ise 34.1’e ulaşmıştır.

Sağlık harcamalarımızda önemli bir konumu olan ilaç harcamalarının, öncelikle irdelenmesi gereklidir. Bir yandan ulusal ilaç harcamalarımız reel olarak ve ABD doları bazında hızla artarken diğer yandan da mamul ilaç ve hammadde üretimindeki gerilemeler, ihracatın ithalatı karşılama oranında hızlı bir düşüş ile hızla tekelleşen ulus ötesi ilaç şirketlerinin ulusal pazarda egemen olması söz konusudur.

Oysaki Cumhuriyet'in ilanından sonra 1928'de çıkarılan 1262 sayılı yasayla ilaç ithali ve üretiminde devlet denetimi kurulmuş, yerli ilaçlara da dışarıdan alınan ilaçlarla rekabet olanağı sağlanınca ilaç endüstrimiz gelişmeye başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı gibi sıkıntılı bir dönemde bile ilaç endüstrimizde gözle görülür bir gelişme sağlanabilmiş, ülke ilaç ihtiyacının önemli bir bölümü yerli ilaçlarla uzun bir süre karşılanmıştır. Dikkatlice incelendiğinde, ithal ilaçlar sağlık politikalarındaki yanlış uygulamalar nedeniyle 1998 yılından itibaren pik yapmaya başlamıştır.

1 Ocak 1999'da yürürlüğe giren patent yasası ile ulusal ilaç sanayinin çökme süreci iyice hızlanmıştır. Şöyle ki, 1999 yılında verilen 487 patentin yalnızca 4'ünün, yani % 1'inden azının Türkiye'ye ait olması sanırım bunu açıklamaktadır.

Hammadde üretimi açısından bakıldığında da, durum hiç farklı değildir. 1995 yılında hammadde üretimimiz 12.600 ton iken 2000 yılında %60 oranında gerileyerek 4980 tona düşmüştür.

İlaç endüstrisinde çalışan insanların profili de artan dışa bağımlılığı teyit etmektedir.

Görüldüğü gibi son birkaç yıldır uygulanan ilaç politikaları ne yerli ilaç üreticisini ne de eczacısını koruyabilmiştir.

İlaç endüstrisinde 2000 yılında çalışan 19.307 kişinin 8805'i (%46) pazarlama, 4444'ü (%23'ü) yönetim bölümünde çalışırken yalnızca 6058'i (%31) üretim ve hammadde bölümünde çalışmaktadır.

Görüldüğü gibi, son birkaç yıldır uygulanan ilaç politikaları, ilacı işin içinden çıkılamaz bir duruma getirmiş, ne yerli ilaç üreticisini ne de eczacısını koruyabilmiştir.

Bunun için bağımsız ilaç ulusal politikaları gereklidir. Çözüm için uzun soluklu ulusal ilaç politika ve stratejilerinin oluşturulması zorunludur. Bu politika ve stratejiler, ulusal çıkarımızı ve ilaçta çok önemli bir konumda olan eczacıları gözetmeli, ilaç üretimimizi teşvik etmeli, teknolojik yatırımlar hem sanayide hem eczanelerde desteklenmeli, etkili bir fiyat denetim mekanizmasının oluşturulması sağlanmalı, ulusal ilaç pazarımızı yabancı tekellerin güdümünden kurtarılmalıdır. Bütün bunlar hayata geçirildiğinde, eczacılar da hem ekonomik anlamda, hem de meslekî anlamda rahatlayacak ve daha verimli, daha faydalı bir şekilde çalışacaklardır.